

МЕТАФОРА І МЕТОНІМІЯ В СЕМАНТИЦІ ПРЕДИКАТИВІВ ОЦІНКИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Той факт, що людина постає своєрідною точкою відліку в аналізі тих чи інших явищ та бере участь у цьому аналізі, визначаючи його перспективу й кінцеві цілі, робить антропоцентризм провідним принципом у лінгвістичних розвідках.

У світі, що постійно змінюється, перед людиною постає необхідність називати нові явища. У процесі ж самої номінації величезну роль відіграє оцінний компонент, наявність так званої вибіркової зацікавленості, яка міститься у переважному виділенні одних об'єктів (або одних властивостей, ознак, якостей) у порівнянні з іншими. В номінативних одиницях фокусуються емоції, оцінки, що опосередковують інтеріорізацію людською свідомістю світу і себе у цьому світі [1: 47]. Отже, оцінність лежить в основі самого процесу номінації, який протікає опосередковано через осмислення суб'єктом навколишньої дійсності, а оцінка прихована в самій мові, оскільки властивості одиниць містять потенційні можливості не тільки називати якесь явище, а й характеризувати його [2: 188]. Саме ж відношення до дійсності формується на основі опозиції "добро і зло", що дозволяє виробити певну шкалу оцінок, оцінний стереотип, які існують у свідомості мовця [3].

Актуальність дослідження англійських предикативів оцінки обумовлена загальною орієнтацією сучасного мовознавства на дослідження категорії оцінки, недостатнім вивченням засобів її вербалізації. Предикативи оцінки метафоричні, оскільки переносні метафоричні ЛСВ є найбільш мобільним засобом вираження емоційного ставлення і соціальних оцінок мовця до предмету висловлення:

"What have you got against the girl?" "Nothing. As a girl, I'd say she's a fine coloured, silken shawl among a crowd of cotton ones" (S.O'Casey). Як бачимо з прикладу, номінація відбувається за аналогією з предметом одягу (*shawl*), матеріалом, з якого він вироблений (*silken, cotton*), та його кольором (*coloured*) і якістю (*fine*).

"What do you think of the place?" "It's beautiful. But we don't need it. Even if we do make money, it would be a big headache" (H.Robbins). У цьому випадку проблема, з якою стикається мовець, визначається як неприємний фізичний стан (*headache*), крім того зазначається розмір проблеми (*big*). *Amid that brilliance, Elizabeth was a slender white flower, her long moire dress, fullskirted, swirling as she moved, a white orchid in her white-gold hair* (J.Michael). У вищенаведеному прикладі дівчина порівнюється з квіткою певного кольору (*white*) та статури (*slender*).

Антропоцентричному оцінному переосмисленню піддаються номінації тварин і рослин. При цьому відбувається нейтралізація архісем “тварина”, “людина”, “рослина” і модифікація диференціальних сем в емоційно-оцінні [4: 102], наприклад:

lobster "омар" ---> зневажл. незграбна людина, "каракатиця"; *silk-worm* 'шовкопряд" ---> презирл. дама, яка бігає по магазинах тканин, але нічого не купляє; *dodo* "дронт" ---> зневажл. бовдур; відстала людина; *cat* "кішка"---> несхв. сварлива або недоброзичлива жінка, пліткарка, уїдлива жінка; *hog* "кабан" ---> лайлив. свиня; *mouse* "миша" ---> зневажл. боязка людина; *lemon* "лимон" ---> зневажл. негарна дівчина.

Дещо рідше в порівнянні з метафоризацією зустрічаються випадки метонімізації предикативів, яка надає їм оцінного характеру, наприклад:

"I'm a mess." *She turned away and studied herself in the wall mirror* (C.Forbes). У цьому випадку жінка висловлюється про свою неохайну зачіску, де переніс ознаки базується на побідності станів. Така ж подібність станів простежується і в наступному прикладі: *"You're a comfort to me, India, you really are"* (J.Krantz).

Говорячи про метонімічний характер предикативів оцінки, слід зупинитися на досить великій групі субстантивних бахуврихі, особливій групі композит, яким в основному властиве емоційно-негативне ставлення до референта, грубувато-цинічна або груба експресивність, презирливо-зневажлива і жартівлива образність [5: 24-25]: *acidhead* зневажл. “наркоман, який вживає ЛСД”, *loudmouth* несхв. “крикун”, “демагог”, *black-mouth* несхв. “наклепник”, *sourbelly* несхв. “буркотун”, *thickskin* несхв. “товстошкіра людина” і т.д.

При метонімізації предикативів основою метонімії може виступати зовнішня ознака об’єкта: *pointy-head* зневажл. “інтелігент”, “очкарик”, “розумник”; *long-hair* зневажл. “інтелектуал”, “ерудит”, “естет”; *stuffed-shirt* зневажл. “чванлива нікчемність”, “зазнайка” і т.д.

Таким чином, предикативи оцінки утворюються шляхом метафоризації і метонімізації, будучи експресивними одиницями вторинної номінації. Подальша перспектива дослідження вбачається нам у встановленні джерел поповнення відкритих функціонально-семантичних класів аксіологічної лексики сучасної англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Селиванова Е.А. Когнитивная ономазиология / Е.А. Селиванова. – Киев: Фитосоциоцентр, 2000. – 248 с.
2. Приходько Г.І. Оцінка як когнітивний феномен / Г.І. Приходько // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць, Вип. 441-443: Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – С. 187-189.

3. Приходько Г.І. Поняттєва категорія оцінки і її реалізація в мові / Г.І. Приходько // Науковий вісник кафедри КДЛУ. – Київ: КДЛУ, 2000, Вип. 3А. – С. 79.
4. Ретунская М.С. Английская аксиологическая лексика / М.С. Ретунская. – Н.Новгород: Изд-во ННГУ, 1996. – 272 с.
5. Омельченко Л.Ф. Английская композита: Структура и семантика: автореф. дисс. на соискание науч. степени докт. филол. наук / Л.Ф. Омельченко. – К., 1989. – 43 с.